

FORMANT PART DEL MOVIMENT FEMINISTA DE BARCELONA: LES VOCALIES

Grup de feminisme
de l'Escola de Sociologia de Barcelona

Aquest article és part d'un estudi més ampli sobre el moviment feminista a Barcelona. Se n'inicià l'anàlisi per a les vocalies en comprendre que eren una forma quasi nova d'organització dins el moviment feminista.

Ens hem proposat investigar quin lloc ocupen en relació al moviment, a quines necessitats responen, quina gent aglutinen; conèixer les característiques i les opinions de les dones que participen en les vocalies; els diferents elements relacionats entre organització feminista i ideologia.

Amb els resultats a la mà hem pogut comprovar que si bé llurs plantejaments no són eminentment feministes, cosa força natural si hom té en compte que la problemàtica de la collectivitat la pateix molt directament la dona, sí que s'hi veu una línia ascendent que és simptomàtica de consolidació.

Introducció

La problemàtica de la dona, si bé de llarga història, ha adquirit en aquests darrers temps una importància creixent, que s'ha reflectit en un major nivell de mobilització i organització de la dona a l'entorn de la seva específica explotació. Encara que només fóra sota aquest punt de vista, ja quedaria justificat que fos un tema d'anàlisi de profund interès per a la Sociologia. A més d'un fenomen social interessant d'estudiar es tracta d'un problema de reflexió revolucionària per a aquells que intenten crear una societat més justa que acabi amb totes les formes d'opressió.

Si bé totes les dones comparteixen aquesta situació opressiva, hem volgut esbrinar com pensaven i sentien les que, decidides a sortir de la llar, s'organitzaven dins llur pròpia zona a les vocalies del barri.

Procurant obtenir un corrent d'influència de les diferents barriades de Barcelona, vàrem escollir les 19 vocalies següents:

Camp de l'Arpa	La Pau	Sants
Carmel	Les Corts	Sarrià
Collblanc	Mossèn Cinto	Trinitat Nova
Districte V	Sagrada Família	Vall d'Hebron
Esq. de l'Eixample	Sant Andreu	Verdum
Guinardó	Sant Gervasi	
Horta	Sant Martí de Provençals	

El nostre estudi pretén conèixer les característiques personals i les opinions sobre ideologia i organització feministes en aquestes 19 vocalies.

A les dones que hi participaven se'ls va lliurar una enquesta composta de 27 preguntes, en la majoria de les quals les respostes eren tancades. Es va recollir un total de 137 enquestes, material amb el qual hem estat treballant i del qual hem obtingut els resultats que exposarem.¹

1. Incloem un apèndix amb totes les taules de les variables que fan referència al text.

Aquests resultats ens donaran a conèixer la composició de les dones que van a les vocalies, deixant, però, ben entès que es tracta de les que hi concorren amb més assiduitat, les més actives, i que per tant no es tracta d'una mostra gaire representativa de les dones del barri.

Característiques personals

Principalment, ens interessa conèixer aquelles característiques que puguin estar interrelacionades amb la pràctica feminista, per això hem partit de les següents variables:

Procedència	Nivell educatiu	Ingressos
Edat	Professió	Filiació política
Estat civil	Tasques domèstiques	

És de destacar que la majoria de dones que acudeixen a les vocalies són catalanes —concretament un 70 %—, encara que la proporció és més alta a la mostra que el percentatge real de població catalana al Principat, i sense que això sigui representatiu del barri on es troben.

Aquestes dones de procedència catalana les trobem principalment a les barriades on es considera instal·lada, de bell antuvi, la població que anomenem classe mitjana, o bé als barris que tot i nodrir-se de gent de classe treballadora són tradicionalment poblats per catalans —aquest penssem que és el cas de Sants, per exemple—, així com també als barris on es troba la burgesia.

Els resultats més significatius per vocalies ens donaria: un 74 % de dones catalanes a Sants; un 68 % a Sarrià; un 62 % a l'Esquerra de l'Eixample; un 85 % a Mossèn Cinto; un 80 % a Sant Gervasi; un 82 % a la Sagrada Família; i un 72 % al Guinardó.

L'edat més generalitzada és de 15 a 35 anys i ens trobem un significatiu 30 % de dones l'edat de les quals oscilla entre 45 y 55 anys. Podem constatar, doncs, que no es tracta d'un moviment juvenívol ni provinent del sector estudiantí.

Sorprenentment per a nosaltres hem vist que quasi totes les dones són casades o aparellades..., quan pensàvem que la dona soltera és més lliure i disposa més del seu temps: però potser com a contrapartida podem dir que la dona casada viu més de prop el problema feminista i pateix més les conseqüències de la doble explotació, amb la qual cosa arriba, potser, a conscienciar-se més aviat.

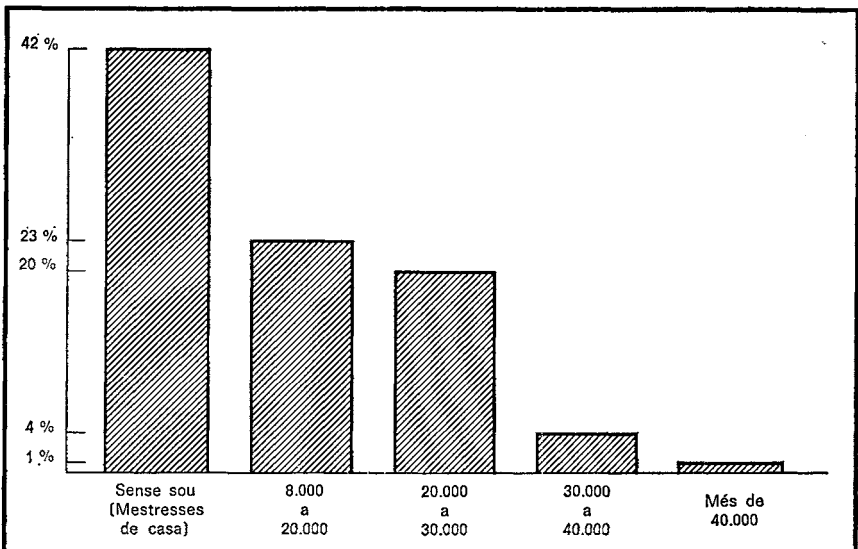
El nivell educatiu d'aquestes dones és força heterogeni —diversificació

educacional—, hi predominen, però, les que tenen estudis de grau mitjà; és de destacar que no hem trobat gairebé analfabetisme entre elles, i sí, en canvi, algunes dones amb estudis superiors.

Professionalment continuen formant grups prou heterogenis —fins i tot dins d'una mateixa vocalia. Vistes en conjunt, comprovem que hi ha tot tipus de professions, encara que més endavant comprovarem que un bon nombre de dones ha deixat la professió per a convertir-se en mestressa de casa, i per tant, a l'hora de tenir en compte el conjunt, veurem que algunes dones, malgrat gaudir d'una professió, no l'exerceixen. En alguns casos, això serà donat també pel fet que no poden aconseguir llocs de treball per als quals estiguin capacitades. Algunes dones d'aquestes vocalies sustenten professions fins i tot no freqüents al país —per exemple, directora de cinema. Com és habitual, on hi ha un major percentatge de dones és en les tasques administratives.

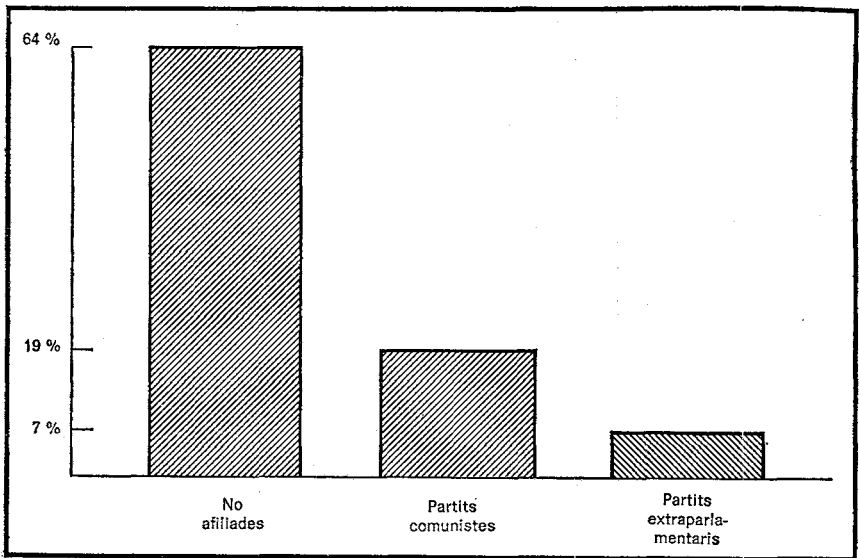
Les feines domèstiques, tal com suposàvem, són portades a terme principalment per la dona, i les que econòmicament s'ho poden permetre recapten una ajuda externa, contracten els serveis d'una minyona, una assistenta o dona de fer feines, etc.; en altres casos hom recorre a la participació dels familiars *femenins* amb els quals conviu. Un 25 % d'homes (?) ajuda a realitzar aquestes tasques, encara que es pot fer ressaltar que no en tots els casos les tasques eren compartides al 50 %.

GRÀFIC I. Ingressos anuals

Un punt molt important: en l'enquesta veurem si la dona que treballa es pot considerar emancipada. Els recursos econòmics amb què compten les dones són prou escassos. Direm que un 23 % quasi no pot viure, el seu sou va de 8.000 a 20.000 ptes. mensuals; un 20 % amb prou feines cobra de 20.000 a 30.000 ptes.; i per últim, un 4 % no s'ho passa tan malament, cobra entre 30.000 i 40.000 ptes. Un 1 % cobrava més de 40.000 ptes. per mes. Hem de tenir en compte en examinar aquestes xifres que un 42 % no gaudeix de cap ingrés, ja que no respon a la pregunta. Potser aquesta informació ens donarà una raó més per a comprendre que majoritàriament es tracta de dones casades o bé aparellades.

GRÀFIC II. Filiació política

El PSUC ha aconseguit un nucli important de dones a les vocalies: representen el 19 % d'entre les que militen, i les suposem inserides en la problemàtica de la doble militància; segueix el «partit majoritari», el «no militant», amb un 64 %, encara que, donat el caire de la pregunta, no podem especificar quin nombre de simpatitzants s'hi podria donar. Un 8 % de dones estan afiliades entre diversos partits: un 7 % per als partits d'esquerra extraparlamentaris i un 1 % per als socialistes.

Ideologia i organització

Volíem constatar amb aquestes variables alguns elements d'ideologia feminista i comprovar les proposicions organitzatives d'aquestes dones: de quina manera impulsaven el desenvolupament del moviment feminista:

a) Ideologia.

- Raons per les quals van a la vocalia.
- Legalització de l'avortament.
- Família.

b) Organització.

- Alternatives diferents moviments feministes.
- Militància en organitzacions feministes.
- En relació a la pràctica feminista.
- Organitzacions essencials del moviment feminista.
- Caire transitori de les vocalies.
- Necessitats més urgents del barri.
- Formes d'atreure les dones del barri.
- Reivindicacions feministes.

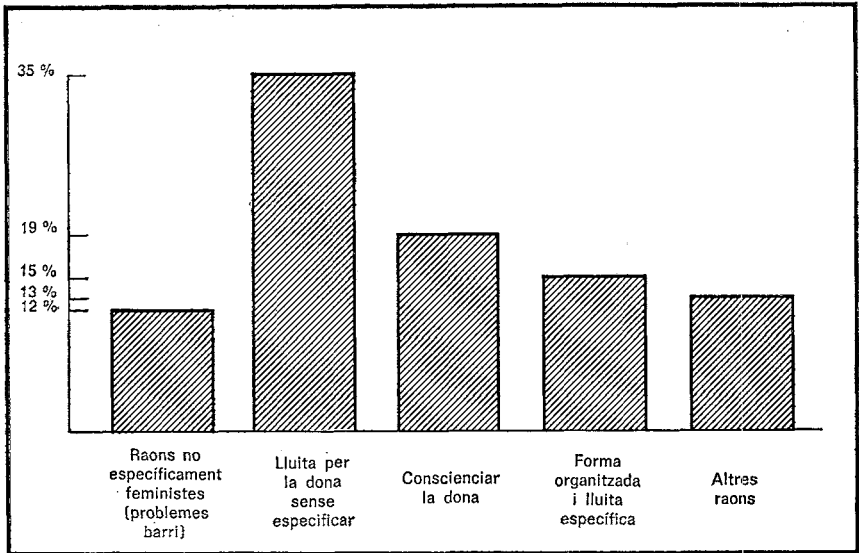
Un gran nombre de dones van a les vocalies perquè creu que ha de fer quelcom per arribar a l'alliberació de la dona, però, com fer-ho? Bé, sembla ésser que això encara no ho tenen ben clar, però de moment és força significatiu i prometedor que hi vagin: un 67 % de les dones d'aquestes vocalies hi és per raons feministes, encara que entre elles n'hi ha un 35 % que vol lluitar per la problemàtica feminista, i no específica, però, com; un 19 % hi és per a conscienciar les dones, això és molt significatiu, ja que més d'un 50 % d'elles ha arribat a les vocalies i està disposat a treballar dins del moviment però no sap com portar a terme una bona dinàmica del propi grup. El 13 % restant, ja més definit, concreta formes d'organització i de lluita. Finalment, un 15 % hi va per raons socials: equipament, problemes del barri, etc., i hi ha un 15 % repartit entre les que tenen altres motius i les que no contesten.

Les vocalies on hi ha una més petita assistència es troben sobretot a les barriades perifèriques —són de creació més recent— i el tant per cent de dones de fora de Catalunya que les componen hi és molt més acusat:

71 % el Verdum, 50 % el Carmel i 80 % la Vall Hebron.

És important, per això, destacar que els resultats més nombrosos han estat «lluita», sense especificar, i «conscienciació», fins i tot d'elles mateixes.

GRÀFIC III. Per què ets a la vocalia?

De totes maneres, podem dir que aquestes dones són força conscients del problema de la dona, i pensem que el resultat d'un 95 % a favor de la legalització de l'avortament ens ho ratifica.

La família ho té bastant negre si hem de creure en els resultats: les alternatives que li donen són claríssimes mostres que consideren necessari un canvi bastant radical d'aquesta institució: un 43 % demana l'abolició total de la família, és a dir, trencar amb el que hi ha ara i crear noves formes d'organització (?): proposen comunes, relacions lliures, etc.

Un 32 % que està per la continuïtat demana, però, el canvi de relació legal de força mantinguda per l'home, o sigui, una família nova que es desenvolupi dins d'un marc de llibertats igualatòries amb la corresponent revisió de les lleis que fins ara atorguen la pàtria potestat al *pater familias*.

Un 23 % de dones que no ho té gens clar, no hi veu una sortida clara o, millor dit, no n'hi veu cap, que encara és més negre.

Quant a les diferents alternatives proposades pels diversos moviments feministes, veurem que un 51 % estava entre «no les coneixem» o «no contesten», i un 47 % repartit, amb un tant per cent més important per a ANCHE (18 %), un 13 % que s'inclina per «altres alterna-

tives polítiques i sindicals», un 10 % pel collectiu i LAMAR, i un 5 % estava amb l'Associació Catalana de la Dona.

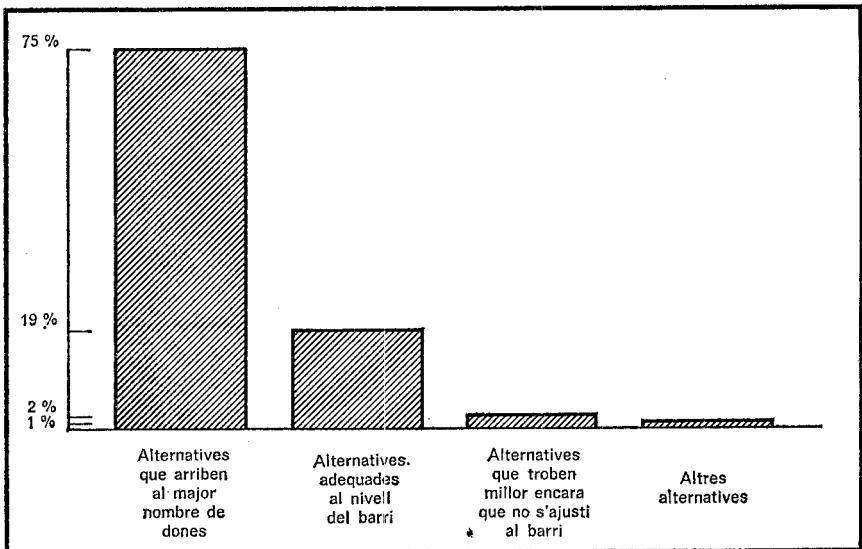
Referent a la militància en organitzacions feministes al marge de les respectives vocalies, es torna a repetir el mateix fenomen que pel que fa a l'organització política: la majoria no milita en cap altre grup, ja que d'un total de cent trenta-set dones només militen vint-i-tres.

En relació a la pràctica feminista a desenvolupar dins del barri, un 75 % opina que tot intentant portar-la el més correctament possible, la vocalia ha d'esforçar-se a fer tot el que sigui al seu abast per arribar a la majoria de les dones del barri.

El 20 % pensa, en canvi, que la vocalia ha d'adaptar-se posant-se, més aviat, al nivell de les dones del barri, encara que això suposi una minva per als propòsits feministes.

Només un 3 % ens diu que la vocalia hauria de portar a terme la pràctica que consideri més adequada o correcta, sense tenir en compte res més, és a dir, encara que no s'ajusti al nivell de les dones del barri. I aquí voldríem remarcar que si bé, a la vista dels resultats obtinguts en analitzar els subjectes de la investigació, les dones que hem enquestat poden ésser considerades una *élite* (vistes en conjunt, s'entén), i són les que concorren a les vocalies, no poden ser considerats com de l'*élite* els seus plantejaments.

GRÀFIC IV. Quines alternatives trobes més correctes

Podem afirmar sense perill d'equivocar-nos que moltes de les dones que van a les vocalies estan segures que aquestes són una de les organitzacions essencials del moviment feminista (43 %), així com també estan convençudes, no obstant això, que corresponen a una fase de transició i que la futura organització serà l'associació de dones per barris (43 %).

D'altres consideren més importants els moviments feministes i les organitzacions no especificades (22 %); un 18 % que més endavant les dones s'agruparan per sectors professionals o al voltant de temes (reivindicacions específiques de la dona).

No obstant això, un 27 % opina que les vocalies són una organització estable i, per tant, amb possibilitats de continuïtat.

Quant a les necessitats més urgents que es plantegen per al barri —vistes en conjunt—, un 37 % reivindica equipaments, cultura, informació, llocs de treball; un 32 % pensa més en el problema específic de la dona i en la necessitat de conscienciar-la, que és el gran problema davant el qual topen tots els arguments; i un massa nombrós 23 % determina la pregunta no contestada i el desconeixement d'aquestes necessitats, millor dit, o sigui, que elles aporten la seva presència però no (?) la seva consciència.

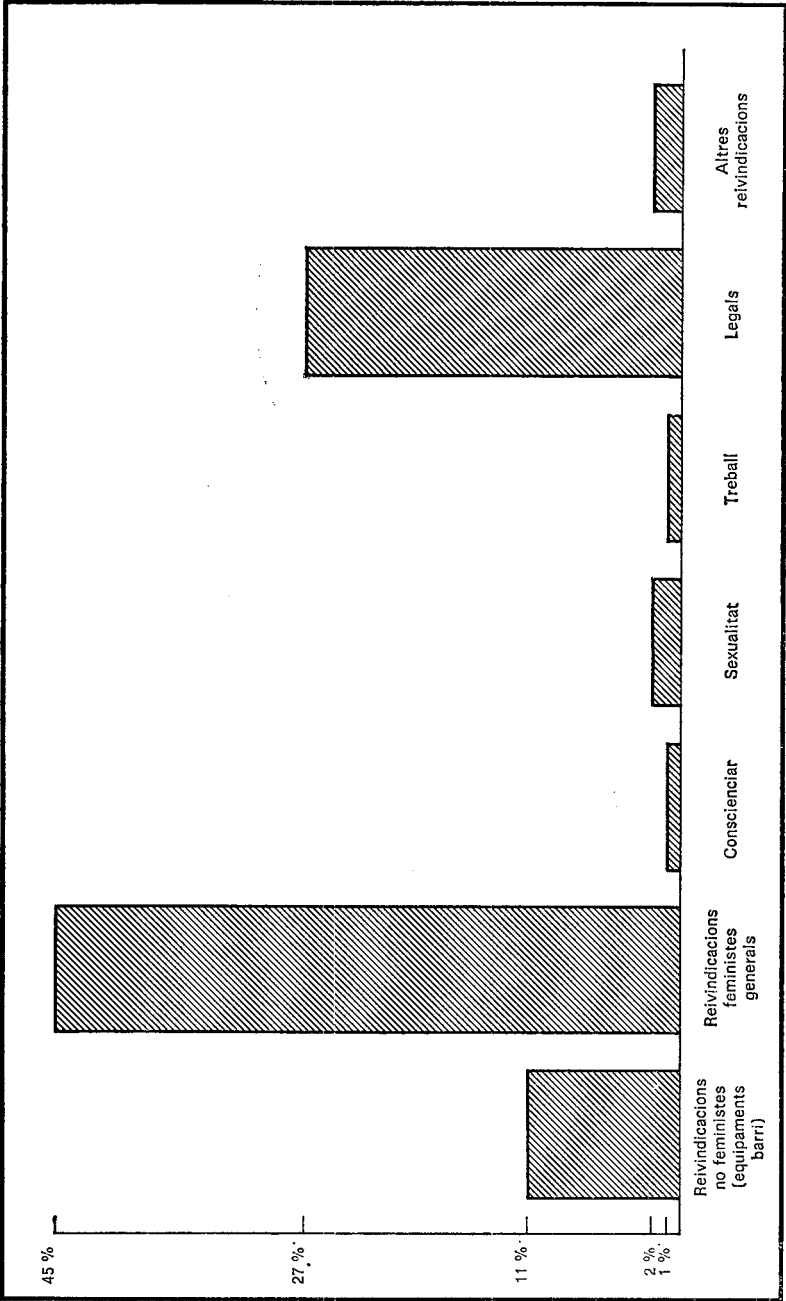
També un gran nombre de dones desconeix la qüestió o no respon (38 %) quan es tracta de saber de quina manera pensaven atreure a les vocalies les mestresses de casa; de les propostes de lluita específica sobre la problemàtica de la dona obtenim un baixíssim 4 %; i per atreure-les al feminisme sense cap altra especificació o conscienciar-les dels seus problemes com a dones passarem al 45 %; la lluita per la problemàtica del barri compta amb el suport d'un 11 %.

Les reivindicacions que consideren més urgents es troben dins dels plantejaments generals que denuncia el feminisme (76 %), sobre conscienciació, sexe, treball, família, problemes legals, etc. Altres són de caire social immerses dins la pròpia collectivitat: problemes del barri, equipaments, serveis, educació, carestia de la vida, etc.

Com podem constatar a través de les variables que s'han vist, és obvi que en general estem tractant amb dones que no tenen una clara ideologia feminista ni porten una línia organitzativa excessivament marcada en aquest sentit: això no obstant, també veurem que hi ha un alt nivell de conscienciació respecte a la problemàtica específica de la dona i la seva opressió.

Hom assenyala repetidament la incidència que la militància política pot tenir en la consciència feminista: i per tant hem intentat veure de

GRÀFIC V. Quines són les reivindicacions més urgents?

quina manera podia influir la filiació política de les dones que són a les vocalies en tres de les variables descrites anteriorment.

GRÀFIC 6

Raons per les quals són a la Vocalia (segons filiació política)

	<i>No militants</i>	<i>PSUC</i>	<i>Extraparlamentaris</i>
Raons no feministes	17	20	—
Raons feministes generals ...	69	52	89
Raons feministes específiques.	14	28	11
Total	100%	100%	100%
	(n. 74)	(n. 25)	(n. 9)

GRÀFIC 7

Alternatives a la pràctica feminista (segons filiació política)

	<i>No militants</i>	<i>PSUC</i>	<i>Extraparlamentaris</i>
Alternatives correctes per incorporar major nombre de dones del barri	78	70	100
Adequar-se al nivell de les dones del barri	22	30	—
Total	100%	100%	100%
	(n. 83)	(n. 27)	(n. 10)

GRÀFIC 8

Reivindicacions segons filiació política

	<i>No militants</i>	<i>PSUC</i>	<i>Extraparlamentaris</i>
No feministes	13	8	—
Feministes	87	92	100
Total	100%	100%	100%
	(n. 78)	(n. 26)	(n. 10)

A la vista de les variables creuades, podem dir que en aquest cas la ideologia política no delimita quasi gens els plantejaments feministes d'aquestes dones; que no s'hi troben diferències de criteri o d'opinió prou importants, i que s'hi aprecia la mateixa tendència feminista abans assenyalada, tant en dones militants com en no militants.

Conclusions

L'informe ens ha demostrat que, malgrat que aquestes dones que trobem a les vocalies, avui, són les que encara arrosseguen la pesada llosa d'una societat repressiva i promotora de la imatge típica femenina, elles, conscients de llur opressió, treballen amb l'esperança que, en l'esdevenir, aquesta es desfarà com la sal sota la pluja.

Elles tenen consciència de llur opressió i és per això que s'acosten a les vocalies, ja que creuen que totes plegades arribaran més lluny. Moltes d'aquestes dones gaudeixen de la professió de «mestressa de casa» perquè no els volen donar llocs de treball, per als quals s'han preparat, altres perquè no troben lloc on poden deixar els fills —sense que això representi econòmicament una mala inversió—, també hi ha les reprimides pel propi marit o company: això fa que en la majoria dels casos es doni una quasi total dependència del mascle de la casa.

A poc a poc treuen temps d'on poden per a participar en conferències, xerrades, i per a portar a terme les tasques que s'han proposat.

Encara que moltes no tinguin clara la forma de lluitar per la problemàtica específica de la dona i en canvi siguin prou capacitades per a dur a terme campanyes i reivindicacions que elles mateixes assenyalen, saben positivament el que la dona necessita: poder tenir els mateixos drets i les mateixes obligacions (que és l'únic que ara té), que l'home envers els seus fills; ésser mestressa absoluta del propi cos; compartir les tasques domèstiques amb el company; i saber que té la mateixa igualtat d'oportunitats que l'home en tots els aspectes socials i legals.

El moviment feminista ha aconseguit crear consciència en les vocalies de dones dels barris sobre la situació de la dona. Com hem pogut veure, això és compartit per totes les dones sense distinció d'ideologia política. Només manca plasmar aquesta consciència en una organització i uns programes de lluita concrets.

APÈNDIX

TAULA 1

Lloc de naixement

Barcelona	54 %
Resta Catalunya	16 %
Espanya	25 %
Estranger	2 %
N/c	1 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 2

Edat

Fins a 25 anys	26 %
De 25 a 35 anys	43 %
De 35 a 50 anys	26 %
Més de 50 anys	4 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 3

Estat civil

Soltera	23 %
Vídua/separada	5 %
Casada/aparellada	71 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 4

Estudis

Analfabeta	—
Primària — Comerç	
Artístics	16 %
Batxillerat elemental — Ensenyament professional	28 %
Batxillerat superior — COU	24 %
Mitjans	12 %
Superiors	16 %
N/c	2 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 5

Professió

Mestressa de casa	18 %
Estudianta	8 %
Treball qualificat i no qualificat	13 %
Comerç, administrativa, empleada, artesana	23 %
Tècniques grau mitjà	13 %
Tècniques grau superior i professions liberals	14 %
Funcionària	3 %
N/c	5 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 6

Qui fa la feina a casa

Només dona, assistenta i dona	60 %
Indistintament marit i dona	25 %
N/c	13 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 7

Ingressos anuals

100 mil	9 %
101/250 mil	14 %
251/450 mil	20 %
451/600 mil	3 %
Més de 600 mil	1 %
No en tenen	42 %
N/c	8 %
	(n 137)
	100 %

TAULA 8

Estàs afiliada a algun partit polític?

No	64 %
Socialistes (PSC-PSOE)	1 %
Comunistes (PSUC-PCE)	19 %
Extraparlamentaris	7 %
N/c	8 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 9

Per què ets a la vocalia?

Per raons no feministes	
(Lluita social, problemes del barri)	15 %
Lluita per la dona, sense especificar	35 %
Per a conscienciar la dona	19 %
Forma organitzada i lluita específica	13 %
Altres	12 %
N/c	3 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 10

Estàs a favor de la legalització de l'avortament?

Sí	95 %
No	3 %
N/c	1 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 11

Quines alternatives donaries a la família?

Continuïtat familiar canviant	
Pàtria potestat	32 %
Abolició família	16 %
Comunes i relacions lliures	27 %
No hi veu alternatives	5 %
N/c	19 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 12

Identificació amb alternatives feministes

Alternativa política i sindical	13 %
Associació Catalana de la Dona ...	5 %
ANCHE	18 %
Collectiu	8 %
LAMAR	2 %
No té opinió formada	8 %
N/c	43 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 13

Afiliació a alguna organització feminista
(al marge de la vocalia)

No	83 %
ONU	1 %
Associació Catalana de la Dona ...	1 %
ANCHE	3 %
Collectiu	1 %
Altres	3 %
N/c	8 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 14

Alternatives més correctes en relació a la pràctica feminista

La vocalia l'ha de desenvolupar correctament encara que no s'ajusti al nivell de les dones del barri	2 %
La vocalia desenvoluparà l'alternativa correcta esforçant-se per arribar al major nombre de dones	75 %
La vocalia ha d'adequar-la al nivell de les dones del barri	19 %
N/c	2 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 15

Les vocalies són l'organització essencial
del moviment feminista

No	38 %
Si	43 %
N/c	19 %
	<hr/>
	100 %
	(n 137)

TAULA 16

Quina organització creus essencial per al moviment?

Totes	6 %
Cap	5 %
Moviment feminista	22 %
Altres	10 %
N/c	65 %
	100 %
	(n 53)

TAULA 17

Les vocalies corresponen a una fase de transició?

Sí	61 %
No	27 %
N/c	11 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 18

Quina seria la futura organització?

Associació dones barri	43 %
Dones per temes	8 %
Sectors professionals	10 %
Altres	7 %
N/c	29 %
	100 %
	(n 84)

TAULA 19

Quines són les necessitats més urgents de les dones del barri?

No les coneix	13 %
Equipaments	20 %
Qüestions feministes: consciència de la situació anticonceptius, avortaments, lleis, agressions .	32 %
Equipaments + qüestions feministes	5 %
Cultura, informació	9 %
Reivindicació llocs de treball i equipaments	8 %
N/c	10 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 20

Com creus possible atreure a la vocalia les mestresses de casa?

Lluita problemes barri (equipaments, carestia) ...	11 %
Atreure-les al feminisme sense especificar	24 %
Conscienciar la dona dels seus problemes	21 %
Lluita reivindicacions feministes específiques (di- vorci, avortament)	4 %
No ho sap	11 %
Altres	13 %
N/c	14 %
	100 %
	(n 137)

TAULA 21

Quines són les reivindicacions més urgents?

Reivindicacions no feministes (equipaments, edu- cació)	11 %
Reivindicacions feministes generals	45 %
Conscienciar	1 %
Sexualitat	2 %
Treball	1 %
Legals	27 %
Altres	2 %
N/c	8 %
	100 %
	(n 137)